

trobem ja el substantiu, i en sentit pròxim al nostre: en dos poetes gascons del S. XVI, i c. 1600, *rampoina*, -*oyno*, és un aliment sense valor, de rebuigi, sembla que tots dos aplicat a vinet dolent, vinasses: «De qué vòs tu que jo 't donga l'aumòyna: / si beue vòs, jo n'è que de *rampoina*» en Pey de Garrós (SO. d'Armanhac, Egloga VII, v. 14); «ses pan ni car, bin ni *rampoyno*» en G. d'Astròs (SE. del Gers) (ed. Tailhade, p. 68); l'ed. Berry de tots dos tradueix «boisson de rebut, piquette, vinasse»; cf. Ducamin, *Annales du Midi* XIX, 79. En van quedar altres rastres a Gasconya (no en el Bearn. almenys res en Lespy-R.) «*rampoyne* f.: noise; reste de maladies; action de gromme meler», *rampouynè*, -*re*, «personne désagréable, qui grommelle sans cesse» (Palay). En el domini occità n'hi d'altres representants, en general, però, només llenguadocians i de la Baixa Gasconya.

A Tolosa *rampoyno* «quelque relique de fièvre», que ja degué usar Goudouli (princ. S. XVII), car el recull llavors mateix Doujat; Visner (tol.) hi afegeix modernament «la *rampoyno* me ten la cambò: j'ai encore la jambe prise», «ben d'abé 'no *rampounhado*: il vient d'être repris par le malaise», «*rampounà*, -*gnà* se prendre à corps, quereller, railler»; llgd. or. *rampògno* «différend, noise, querelle», «ruses, détours» i també *rampòino* «ressentiment ou reliquat de fièvre» (Sauvages); roerg. *râmpâgno*, -*ògno*, *ramp-* «maladie ---» (Vayssier)

En els parlars occitans també es troben moltes variants amb la terminació -*osner* canviada en -*orner* etc., pel canvi corrent de -*sn-* en -*rn-*; això hi ha creat tot un grup de formes amb *l-* inicial, per dissimilació de les dues vibrants; variant que, creuant-se amb l'altra, ha donat naixença a moltes formes patueses com *lampournà*, *lampounà*, *lampournè* etc. (algunes n'arriben fins al Bearn i Prov.), i no totes mancades d'interès, almenys semàntic, per a nosaltres, com ara *lampounèro* «bavard, paresseux, lambin» (en Guilhem Ader etc.), «portanoves», *lampournà* 'delatar' etc.; sobre els quals es pot veure Jeanroy (*Ann. du Midi* XVII, 75-77); i Millardet en nota a l'ed. d'Ader per Vignaux i Jeanroy, p. 223; i *R. Dial. R. I*, 150, n. 1.

Sobre el català *rampoina*, notes desorientades, per poca informació, de Spitzer (*Stud. in Phil.* XLI, 1944, 527) i Moll (*AORBB* III, 52). Per evitar possibles tempteijs vans en el futur: es pot descoratjar tota recerca que busqui un lligam entre el *rampoina* català, italià o gallo-romànic, i els descendents dialectals italians de *RUMPOINUS* (en sentit de 'llúpol' etc.) 'parra', 'arbut que aguanta una parra', mot llatí d'origen pre-romà (lígur o cèltic), sobre el qual treballaren molt VBertoldi (*Donum Nat. Schrynen*, 1929, 295ss; *Rom. LIV*, 453-64), i Weisberger (*Sprache d. Festland. Keltens.*, 65, 71.9); tant se val que, entre els mots que hi relaciona Bertoldi, no n'hi manqui algun amb el significat de 'herba dolenta, inútil', «personne maigre, très grande» (p. 462). Tampoc no deu haver-hi cap relació amb l'hapax *llempoina* d'Eiximenis; veg. ací s. v.

Que el punt de partida del fr. ant. *prosne* 'sermó' sigui en última instància el gr.-ll. *PROTHYRON* dissi-

milat en *PROTÍNU*, amb -*T-N*- > *ðn/zn* (cf. *maresma MARITIMA* etc.), avui és generalment reconegut després dels treballs de Gaston Paris (*Rom.* XXI, 122), i les últimes notes de M-Lübke (*Z. f. Frz. Spr. u. Lit.* XXVII, 32; XLV, 492; i *REW* 6791) i Wartburg (*l. c.*)

DERIV: *Ramponyada*

Rampoll, V. *ram Ramponya*, *ramponyada*, V. *rampoina Rampós*, V. *rampa Rampugoll*, V. *rampa Ramugada*, V. *remugar* i *ram Ramulla*, *ramut*, *ramutxa*, *ramutxall(a)*, V. *ram Ran*, V. *randa*

RANA, 'granota'. De les supervivències d'aquest nom llatí i romànic del batraci s'ha dit ja a *GRANOTA* quasi tot (veg. sobretot en els paràgrafs 5, 11 i últim, també en els 6, 4, 12). A Ulldemolins: «*ranes* se fan quan ha plogut molt, diferents de les *granotes*, bones per a menjar». *Raineta* 'Hyla viridis' en Guillem de Berguedà: «lo cortès drut / no tem --- / ans és plus gais que *raineta* en font, / que ses aigua non poti' estar saña» (cf. Nicolau d'Olwer, *Paisatges N. Hist.*, 21); per al Capbreu de Castellarnau (1759), p. 90, vegeu *TORA*.

Més que d'un homònim, es deu tractar d'una acc. molt especial del mateix mot, en un conjunt d'antics docs. rossellonesos¹ relatiu a molinaria, aplegats per Alart en un article pòstum de *RLR* XVI, 17-27; es llança a identificar-lo amb un *summa rana* que apareix a la inscripció luso-llatina d'Aljustrel, com a terme de mineria, de significat incert. Partint d'una suposada relació etimològica amb *RANDA* (> *arran*, *arranar*) en sentit de 'límit', li atribuïa ben hipotèticament el significat de 'mida'; però és una interpretació impossible ja fonèticament, puix que *ND* només pot donar -*n-* en cat., però no al llenguatge pre-romà de la taula d'Aljustrel. Amb gran manca de crítica *AlcM* dona com a provat, no sols la resta del que diu Alart sinó també l'improbable significat 'mida, dimensions de capacitat', instituint a base d'això un nou article «*Rana III*», mot segurament inexistent.

Com reconeix el mateix Alart (a la fi de l'article publicat) es pot tractar simplement de la peça (avui de ferro) que en els molins «sert de pivot a l'arbre qui supporte la meule tournante: c'est ce qu'on appelle *crapaudine* et --- la *grenouille* dans diverses parties de la France». Però, convençut de la seva etimologia, hi objecta «peu probable que les *ranes* des moulins connues de 1368 à 1415 s'appliquent à cette pièce», «cette pièce n'a pas de nom spécial dans les moulins du Rouss». Ben al contrari, el mateix Moll, en el seu estudi de la molinaria catalana (*BDC* XXIV) va trobar que encara hi porta el nom corresponent al *crapaudine* francès; i per la meua banda aplego un bon nombre de denominacions —port. *rã*, *rela*, lleon. *rangua*, cast. *sapa* i les al·ludides denominacions franceses— amb el sentit de «agujón del eje del molino», «travesaño en que se apoya», en l'article *RANGUA* del *DECH* (IV, 773-4), el lleon *rangua* sembla ser gallegisme, de *RANŪLA*. La base d'aquesta denominació deu trobar-se en la comparació amb el cant d'una granota o gri-